

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ПАВЛОВА ОЛЬГА БОГДАНІВНА

УДК: 821.111-3.09"19/193":[7.049:911.375(410-25)]

**ЛОНДОНСЬКИЙ ТЕКСТ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ**

10.01.04 – література зарубіжних країн

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Миколаїв – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, доцент
БАНДРОВСЬКА Ольга Трохимівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
професор кафедри світової літератури

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
ТОРКУТ Наталія Миколаївна,
Інститут іноземної філології Класичного
приватного університету, м. Запоріжжя,
завідувач кафедри англійської філології
та зарубіжної літератури

кандидат філологічних наук, доцент
КОЛЕСНИК Ганна Леонідівна,
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
доцент кафедри англійської філології

Захист відбудеться 7 червня 2017 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 38.053.04 у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (540030, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (540030, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

Автореферат розіслано « » травня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. О. Старшова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Лондон – одна з найвеличніших та найвпливовіших столиць світу – витворює неповторну ідентичність та накопичує власний символічний капітал упродовж багатьох століть, формуючи і розвиваючи Лондонський текст англійської літератури, який одночасно зберігає британську історичну та культурну унікальність, своєрідність міських соціальних традицій і ментальності, а також відбитки цивілізаційних змін, результатом яких є багаторівневі метаморфози урбаністичного простору.

Лондонський текст англійської літератури складався впродовж багатьох століть, починаючи з доби раннього Середньовіччя, втілював традиції, ідеї, новачі Ренесансу, Просвітництва, романтизму, класичного реалізму і натуралізму XIX століття. Інтенсивність появи мотивів Лондона в англійській літературі початку XX століття, зміна функцій урбаністичних образів у побудові нової картини світу засвідчують, що Лондон, який було названо «столицею XIX століття», відіграв ключову роль у культурному житті світу і в минулому сторіччі.

Актуальність дослідження Лондонського тексту англійської літератури першої третини XX століття зумовлена високою частотністю звернень англійських літераторів до теми міста, до широкого комплексу мотивів, пов'язаних з міським буттям людини. Виявлення магістральних образів, мотивів, сюжетів, які відносяться до урбаністичного дискурсу англійської поезії, прози і драми початку XX століття, дає змогу розширити географію англійської літератури, вписати її в контекст європейських поетологічних пошуків цього періоду, адже мотиви міста називають серед найбільш значущих у літературі перших десятиліть XX століття. Поезія німецьких експресіоністів і французьких сюрреалістів (насамперед творчість Г. Аполлінера), «Берлінський текст» А. Дьобліна, Е. М. Ремарка, «Паризький текст» М. Пруста, Г. Мюллера, Е. Гемінгвея, «Дублінський текст» Дж. Джойса, «Віденський текст» Р. Музіля слугують важливим підтвердженням того, що ідея міста сприймається в літературі цього періоду як естетичний феномен та сфера художнього експерименту.

Візуалізація європейських столиць у творчості провідних літераторів XX століття створює літературний контекст, в якому увиразнюється значущість одного з найпотужніших міських текстів світової літератури – Лондонського тексту. До його творення впродовж століть долучалися найкращі представники англійської літератури – Дж. Чосер, Б. Джонсон, С. Джонсон, Д. Дефо, Г. Філдінг, Ч. Лем, Ч. Діккенс, В. Теккерей, М. Гаркнесс, Дж. Гіс-сінг, В. Морріс та багато інших. На початку XX століття Лондон формує поезику творів письменників, які працюють у різних естетичних традиціях та

жанрах, – Дж. Голсворсі, Г. Велса, Б. Шоу, Т. С. Еліота, В. Вулф, Ф. М. Форда, І. Во та багатьох інших.

У перші десятиліття ХХ століття соціокультурні трансформації, які є наслідком наукових та технологічних досягнень, нових політичних умов в Європі та світі, докорінно змінили параметри міського простору. Пришвидшений темп урбанізації, інтенсивність та напруженість ритму життя, порушений баланс природи і цивілізації, своєрідна атмосфера та енергетика великого міста спричиняють зміни в його сприйнятті та психології людини. Виокремленість особистості у великому місті, її відірваність від природного середовища та самотність у міському натовпі стають ознаками мегаполіса початку ХХ століття. Окреслений культурний контекст інтенсифікує вплив урбаністичної проблематики на художню літературу.

У культурологічних дослідженнях ХХ століття неодноразово лунає думка про те, що саме становленням феномену мегаполіса початку ХХ століття пояснюється відкриття нових тем та мотивів в мистецтві і літературі. Тож дослідники (Л. Мамфорд, Р. Вільямс, К. Шорске, М. Бредбері) ставлять знак рівності між урбанізмом і модернізмом. Предметом модерністського експериментаторства в цей період стають теми самотності та ізоляції персонажів, відчуженості в натовпі, фрагментованості людської особистості.

Відповідно, для англійських митців Лондон уособлював не лише простір для інтелектуально-естетичних дебатів, а й, на загал, виступив одним з героїв літератури. На сьогодні твори англійських літераторів перших десятиліть ХХ століття усвідомлені як потужна складова частина Лондонського тексту англійської літератури, який є оригінальним та складним надтекстом з єдиним смисловим ядром, наявністю інтертекстуальних зв'язків та специфічною символікою.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка, узгоджена з її науковими програмами та планами та є складовою частиною кафедральної теми «Світова література в літературознавчому дискурсі ХХІ сторіччя» (0111U008012, протокол № 36/2 від 29 лютого 2012 р.). Тему дисертації погоджено на засіданні Бюро наукової ради НАН України з проблеми «Класична спадщина та сучасна художня література» (протокол № 1 від 19 травня 2016 року).

Метою роботи є систематизація і структурування Лондонського тексту англійської літератури першої третини ХХ століття, виявлення своєрідності художнього втілення урбаністичної проблематики у творчості англійських письменників, які репрезентують цей текст.

Мета дисертації передбачає вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати основні напрями наукової рецепції Лондонського тексту англійської літератури першої третини ХХ століття;

- окреслити теоретико-методологічну базу дослідження Лондонського тексту означеного періоду, спираючись на теоретичні напрацювання у вивченні міських текстів світової літератури;

- дослідити культурний контекст та інтермедійні аспекти функціонування Лондонського тексту перших десятиліть ХХ століття;

- простежити передумови формування та основні етапи еволюції Лондонського тексту англійської літератури;

- дослідити нові урбаністичні мотиви і функції урбаністичного простору в англійській поезії початку ХХ століття та в інтелектуальній драматургії Б. Шоу;

- з'ясувати специфіку художньої ідентичності Лондона як модерного мегаполіса в англійському романі першої третини ХХ століття;

- проаналізувати основні поетикальні стратегії Лондонського тексту, передусім, суб'єктивізацію хронотопу Лондона у творчості В. Вулф, Ф. М. Форда, І. Во.

Об'єктом дисертаційної роботи обрано твори провідних англійських митців означеного періоду: романи «Ніч і день» (1919), «Місіс Деловей» (1925) та «Орландо» (1928) В. Вулф, художньо-культурологічний есеї «Душа Лондона. Дослідження модерного міста» (1905) Ф. М. Форда, п'єси «Будинки вдівця» (1892), «Кандіда» (1894), «Майор Барбара» (1907) Б. Шоу, поему «Безплідна земля» (1922) Т. С. Еліота, поезію В. Е. Овена («Каліка», 1917), романи «Занепад і руйнація» (1928) та «Мерзенна плоть» (1930) І. Во.

До аналізу також залучено роман «Власник» (1906) Дж. Голсворсі, романи «Тоно-Банге» (1909) та «Коли сплячий прокинеться» (1910) Г. Велса. Літературним контекстом обрано «Нариси Елії» (1822) Ч. Лема, романи Ч. Діккенса, М. Гаркнесс, Дж. Гіссінга та інші, а також автобіографічну та літературну есеїстику В. Вулф, Ф. М. Форда. З метою увиразнення специфіки Лондонського тексту розглянуто окремі твори з циклу «Оповідання про П'ять Міст» (1905) А. Беннета, які слугують ілюстрацією міського тексту англійської провінції.

Предмет дослідження визначено як реконструкцію Лондонського тексту англійської літератури в період значних цивілізаційних змін перших десятиліть ХХ століття, що на художньому рівні виявились у посиленні його міфопоетичних, символічних характеристик, у складних інтегральних образах міста як просторової моделі людського життя.

Методологія роботи визначена плюралістичним баченням теми дослідження. Для реалізації поставленої мети і завдань застосовано комплексний методологічний підхід, який поєднує елементи структуралістського і постструктуралістського підходів, культурних, соціологічних та інтермедійних студій. Дослідницька стратегія ґрунтується на використанні мето-

дик наратологічного, жанрологічного, текстуального аналізу, також техніки «close reading».

Теоретично-методологічну основу дисертації становлять дослідження з теорії тексту (Ж. Дерріда, Р. Барт, Ю. Лотман, В. Подорога), зокрема праці з вивчення «міського тексту» та художнього часопростору (М. Бахтін, В. Топоров). Особливо важливими є праці, присвячені топосу Лондона в контексті модерності (Дж. Сімс, Б. Бойнтон, П. Чайлдс, Д. Фрісбі, Н. Плебке, П. Рау, С. Сассен, Дж. Вайт), а також розвідки з літератури британського модернізму (М. Бредбері, Д. Лодж, П. Поплавскі).

Особливо цінними для вивчення Лондонського тексту є концепції, розроблені на перетині культурології, філософії та естетики, які з'явилися на початку ХХ століття: ідеї Г. Зіммеля про вплив урбаністичного простору на психологію людини, соціологія міста М. Вебера, розуміння міста як центру культури, політики, релігії, цивілізації О. Шпенглера, погляд на місто як втілення естетичного духу доби Л. Мамфорда, концептуалізація співвідношення міста і європейської культури К. Шорске. Не менш важливими є розвідки культурологів та спеціалістів-урбаністів другої половини ХХ – початку ХХІ століття – теоретика культури і літератури Р. Вільямса, який обстоював зв'язок модернізму з новим феноменом мегаполіса, А. Ассман та її концептуалізації культурної пам'яті, Р. Ліхана, який також прирівняв модернізм до урбанізму, праці К. Дея, К. Бірна, Н. Тернера, Є. Трубіної та інших.

Важливою складовою частиною дисертації є й праці українських науковців, присвячені літературному процесу ХХ століття, зокрема модернізму (Д. Затонський, Т. Денисова, С. Павличко, Д. Наливайко, Т. Гундорова, Н. Жлуктенко, О. Бандровська, Н. Любарець та інші). Теоретичні аспекти роботи зорієнтовані на вітчизняні дослідження жанру, ритму, поетики та нарративних аспектів художньої прози (О. Чичерін, Н. Копистянська, М. Гіршман, Т. Бовсунівська).

Наукова новизна зумовлена відсутністю наукових праць, присвячених аналізу англійської літератури перших десятиліть ХХ століття з погляду розвитку в ній Лондонського тексту англійської літератури. Представлена дисертаційна робота є першою спробою структурувати Лондонський текст англійської літератури початку ХХ століття. Аналіз авторських образів Лондона, механізмів їхнього функціонування доповнює загальну картину творчості таких визначних письменників, як Т. С. Еліот, В. Вулф, Ф. М. Форд, І. Во, Г. Велс. Дослідження творів Ф. М. Форда в українському літературознавстві здійснюється вперше.

Теоретичне значення дисертації полягає в подальшому поглибленні текстуального аналізу англійської літератури, у вивченні концепту «міста як тексту».

Особистий внесок дисертанта. Дисертація є самостійним історико-літературним дослідженням. Усі статті написані авторкою самостійно.

Практична цінність роботи зумовлена можливістю використання висновків дисертації в наукових працях, присвячених подальшому вивченню Лондонського тексту англійської літератури. Матеріали дисертації можуть бути корисними при розробці лекційних курсів з історії світової літератури, національної літератури Великої Британії, а також спецкурсів з теоретичних та історико-літературних проблем. Окремі положення дисертаційної роботи можуть прислужитися в написанні навчальних посібників, а також у відборі текстів для перекладу українською мовою.

Апробація роботи. Основні положення дисертації було обговорено на засіданні кафедри світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка та апробовано на міжнародних, всеукраїнських та вишівських наукових конференціях: на звітних конференціях факультету іноземних мов ЛНУ імені Івана Франка (2012–2016), на VIII, IX Чичерінських читаннях «Світова класика в літературно-критичному дискурсі XXI століття» (2013, 2015) у Львівському національному університеті імені Івана Франка; Міжнародній науковій конференції «Крихти буття: література і практики повсякдення» (м. Бердянськ, 2011), Міжнародній науковій конференції «Katowice – Rozwój szkolnictwa wyższego narzędziem marketingu miasta» (м. Катовіце, Польща, 2014).

Публікації. Основний зміст дисертаційного дослідження викладено в шести одноосібних публікаціях, що входять до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань.

Обсяг і структура дисертаційної роботи визначена почерговим вирішенням поставлених завдань, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (206 позицій) та двох додатків. Загальний обсяг роботи становить 205 сторінок, із них 169 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено предмет, об'єкт, мету, завдання і теоретико-методологічну базу дослідження, окреслено наукову новизну і практичне значення роботи, наведено дані про апробацію основних положень дисертації.

У **першому розділі «Місто Лондон як універсальна просторова модель у культурологічній і літературно-критичній перспективі»** викладено теоретичні засади та методологічні стратегії дослідження Лондонського тексту англійської літератури перших десятиліть XX століття, визначено основоположні для дисертації терміни, а також окреслено головні вектори вивчення та рівень дослідженості Лондонського тексту.

У підрозділі 1.1 «Лондон 1900–1920-х років як феномен європейської культури» узагальнено історичні закономірності, що позначилися на розбудові глобальної ідентифікації Лондона як одного з найвпливовіших мегаполісів планети. На початку ХХ століття процеси модернізації трансформували всі сфери міського життя, зокрема й організацію нових форм культурного життя міста. Британська столиця поступово стає міжнародним центром тогочасного мистецтва, інтенсивність якого підтверджується діяльністю лондонських художніх галерей, виставок образотворчого мистецтва, періодичних видань, видавництв та творчих об'єднань. Затвердженню Лондона як відкритої до нових ідей мистецької столиці Європи відповідають зміни в естетичних смаках лондонської публіки. Концептуально важливо, що англійські письменники (Дж. Голсворсі, Б. Шоу, Ф. М. Форд, В. Вулф та інші), які брали активну участь у реформуванні естетичних поглядів британців, у своїх творах передали специфіку Лондона як феномену європейської урбаністичної культури, показали насиченість художнього життя британської столиці, складну еволюцію у ставленні до мистецьких течій. Отже, культурне життя британської столиці виступає невід'ємним контекстом англійської літератури першої третини ХХ століття, а твори англійських літераторів, своєю чергою, становлять важливий складник ідентичності Лондона.

Як показано в підрозділі 1.2 «Лондон в англійському інтермедійному просторі початку ХХ століття», в англійській культурі початку ХХ століття ідея міста реалізована не тільки в літературі, а й в інших видах мистецтва, передусім кіно і фотографії, які уособили появу нових засобів візуалізації та нового типу образності. Візуальний образ Лондона початку минулого століття найбільше збережений у фотографії: поступового поширюється вулична фотографія, яка показує Лондон у процесі історичних змін та модернізації. Документальність фотомистецтва впливає на художню образність літературних творів: фіксуючи об'єкти ззовні, матеріалізуючи конкретний час і простір, фотографія моделює внутрішні процеси буття людини. Так, у романах В. Вулф документально точні фотообрази Лондона вплетені в потік свідомості персонажів, увиразнюючи єдність внутрішнього та зовнішнього існування людини. У поетичних творах Т. С. Еліота сцени лондонського життя є поверхнею складної площини екзистенційної проблематики. Відтворення соціального життя Лондона в його повсякденних практиках знаходимо у творах Дж. Голсворсі та Б. Шоу.

На початку ХХ століття Лондон стає визнаним центром кіномистецтва та місцем дії багатьох художніх фільмів. Оскільки сценарії кінофільмів часто ґрунтуються на сюжетах й образній системі літературних творів, образ Лондона зі сторінок англійських романів перетворюється на досить поширений кінообраз. З іншого боку, кінематограф впливає на появу у творах

художньої літератури нових композиційних і наративних технік, серед них – чергування та паралелізм планів зображення, техніка «кіноока», зміна ритмічності зображення, посилення документального начала.

Отже, інтенсивний розвиток інтермедійних відношень фото-/кіномистецтва і художньої літератури в цей період спричиняє транспортування візуальних елементів у літературний текст, що дає підстави визначити інтермедійність однією з основних характеристик Лондонського тексту англійської літератури першої третини ХХ століття.

У підрозділі 1.3 «Лондон як текст: теоретичні засади і методологічні стратегії» теоретично обґрунтовано поняття «текст» і «міський текст» та окреслено головні вектори вивчення Лондонського тексту першої третини ХХ століття.

1.3.1 «Теоретичні аспекти дослідження Лондонського тексту англійської літератури». У широкому діапазоні проблематики тексту та спираючись на тлумачення поняття «текст» Ж. Дерріда, Р. Бартом, Ю. Лотманом, У. Еко, а також на концептуалізацію поняття «міський текст» В. Топорова, міський текст художньої літератури визначено як сукупність образів, мотивів, сюжетів з міського буття, які втілені в індивідуальній творчості та авторських моделях, що витворюють просторово-часовий образ міста, роблять його мислимим як матеріальний об'єкт в уяві довільного реципієнта, виводять його на міфопоетичний рівень. Для міського тексту характерні відкритість, незавершеність, рухливість та множинність, становлення міста як символу культури.

Великий масив творів англійської літератури, у яких фігурує місто Лондон – як мотив, образ, тема, – дає підстави виділити в літературі Великої Британії Лондонський текст англійської літератури. Лондон як один з провідних символів англійської культури виступає точкою перетину багатьох культурних кодів не лише британської нації, а й людського життя. У Лондонський текст вписані всі події англійської історії, особливості британського національного характеру, стиль життя, моральні принципи. Він об'єднує усі часи – минуле, теперішнє і майбутнє. Лондонський текст можна визначити як текст-інваріант, надтекст, що складається з індивідуальних текстів окремих авторів, які, своєю чергою, є текстами-кодами певної епохи в історії культури і цивілізації. Лондонський текст, як й інші міські тексти, відкритий до різноманітних художніх експериментів.

1.3.2 «Методологія дослідження: «місто», «текст», «Лондонський текст» у культурології та літературознавстві». Сучасна урбаністична теорія можлива лише як міждисциплінарна концептуалізація, в якій поєднано елементи культурології, антропології, географії, екології, політичної та економічної теорій, теорії модернізації, історії, мистецтвознавства і літературознавства тощо. Особливе значення для методології дослідження

Лондонського тексту мають філософського-культурологічні праці М. Вебера, О. Шпенглера, Г. Зіммеля. Доповнення базових літературознавчих методологій «close reading», історико-літературного та текстуального аналізу культурологічним підходом забезпечує продуктивність досліджень з літературної урбаністики. Концепції Л. Мамфорда та Р. Вільямса пов'язують значний стрибок у розвитку міста та міської культури з добою Модерн і модернізмом. Розвідка про природу міського простору К. Лінча, постмодерна біографія Лондона П. Акройда та інші теоретико-літературні праці (Р. Ліган, Г. Тернер, Дж. Вайт) обґрунтовують виокремлення в Лондонському тексті першої третини ХХ століття великих ділянок міста з єдиним характером, стратегічно «жвавих» місць (наприклад, лондонське метро), маршрутів-траєкторій, якими переміщується людина і які в літературознавчому аналізі художніх творів здобувають функцію додаткової характеристики літературних персонажів та їхніх історій.

Другий розділ «Лондонський текст 1900–1930-х у контексті розвитку англійської літератури» покликаний показати, що Лондон відтворено в магістральних та другорядних літературних сюжетах, у провідних напрямках та жанрах англійської літератури першої третини ХХ століття.

У підрозділі 2.1 «Лондонський текст англійської літератури: генеза та історія» зроблено акцент на історичному аспекті Лондонського тексту, показано, як в англійській літературі за британською столицею поступово закріплюлися назви «столиця світу», «місто-чудо», як прихотило усвідомлення, що Лондон є квінтесенцією життя людини, уособленням найкращих досягнень британської нації й одночасно містом контрастів.

Історію Лондонського тексту простежено від середньовічних реценцій Лондона, коли Лондон уперше з'явився як літературний об'єкт (В. Данбар «На честь міста Лондона», приблизно 1500-1501). Окреслено також специфіку відтворення Лондона в добу Відродження в межах «міської» або «Лондонської комедії» (Б. Джонсон, Т. Міддлтон), у другій половині ХVІІ – першій половині ХVІІІ століття в комедії Реставрації (Дж. Гей «Опера жебрака», 1728), у добу Просвітництва в численних есе (Д. Дефо «Подорож крізь увесь острів Великої Британії», 1724–1728). Показано, що, починаючи з просвітницького роману, передусім романної творчості Д. Дефо («Моль Флендерс») і Г. Філдінга («Джонатан Вайлд, Великий», «Історія Тома Джонса, знайди»), Лондонський текст розвивається як антиномічний, долає однозначність суджень про місто і висвітлює весь спектр поглядів – від його позитивного до негативного сприйняття. Романтичний Лондон, репрезентований у творчості «лондонських романтиків» – Ч. Лема, В. Гезліта, Лі Ганта, Т. де Квінсі, – це літературна енциклопедія міста, пропущена крізь багатозначне суб'єктивне сприйняття та різноманітні індивідуальні враження. Представники класичного реалізму, насамперед Ч. Діккенс і В. Теккерей,

створили складний та багатогранний образ Лондона, послідовно розкрили зв'язок між внутрішнім світом особистості та навколишнім світом, обравши естетичним принципом зображення долю людини на тлі історії та виявлення типових рис представників різних соціальних станів свого часу. У пізньовікторіанському романі серед найактуальніших соціальних тем – лондонські нетрі, класова нерівність, гостра потреба в соціальних реформах (М. Гаркнесс, Дж. Гіссінг). Підсумовано, що впродовж XIX століття Лондонський текст відтворив головне британське місто як центр світових змін та досягнень у всіх галузях соціокультурного життя і як місто соціальних контрастів.

У підрозділі 2.2 «Лондонський текст 1900–1930-х: тематичні варіації англійського роману» проаналізовано проблемно-тематичний комплекс «метрополіс і модерність», показано, що модерний Лондон постає з багатьох сторінок художньої літератури: в межах літератури реалізму місто досліджено з погляду соціальної реальності та протиріч (Форсайтівський цикл романів Дж. Голсворсі) і в межах модернізму – саме його представникам вдалося «перестворити» Лондон, відкрити нові властивості урбаністичного простору (за М. Баумгартемом, як «інтерсуб'єктивний феномен») та сформулювати проблему співвідношення ідентичності людини і простору, в якому ця ідентичність реалізується (В. Вулф, Ф. М. Форд, О. Гакслі).

Англійські літератори цього періоду розкривають ще одну модерну проекцію Лондона – це підземний світ мегаполіса. У художній літературі та критиці перших десятиліть XX століття з'являється поняття «romance of Underground». Продуктивними мотивами літератури андеграунду виступають анонімна ідентичність людини в метро (Дж. Сімс «Загадки сучасного Лондона»), романтизація підземного світу метрополітену (Р. Макалей «Розповідь недоумкуватого», Г. Велс «Тона-Банге»), метро як ідеальне місце злочину (Е. Орці (Emma Orczy) «Леді Моллі із Скотланд Ярду»).

У дисертації проведено думку, що специфіка Лондона увиразнюється, особливо в перші десятиліття XX століття, через порівняння з іншими містами, особливо невеликими. Адже саме антитезу столиці та провінції можна вважати помітним фактом культури Великої Британії: для розуміння специфіки столичної моделі культури потрібно розглянути загальнокультурні реалії провінції, умови життєдіяльності та культурні прагнення її жителів. Попри значні суперечності столичного життя, Лондон у романах англійських письменників пропонує найбільші можливості розвитку, тоді як провінція демонструє реальну практику повсякденності, замкненість, своєрідну периферійну ментальність. З огляду на те, що міський текст англійської літератури асоціюється з Лондоном, важливо виокремити міський текст англійської провінції, співцем якої на початку XX століття був А. Беннет, і в такий спосіб досягнути «модерність» британської столиці.

Підрозділ 2.3 «Урбаністичні мотиви в англійській поезії кінця XIX – початку XX століття» зосереджений на відтворенні динаміки міських силуетів, нових урбаністичних мотивів у поетичних текстах, які передбачають нерациональне, інтуїтивне, образно-метафоричне пізнання світу.

Аналіз поетичних творів з урахуванням історичного аспекту дає змогу висновувати, що метонімічні моделі міста, характерні для поезії XVIII і XIX століть, поступово змінюються на метафоричні поетичні моделі в період становлення модернізму. Для поетичних творів першої третини XX століття виявлено набір стійких сюжетних мотивів: це мікротопос лондонської вулиці / історичного центру міста, де розгортаються сцени модерного життя; це також місто (Лондон) як топос сучасної цивілізації; це повсякденний (часто з акцентом на соціальному вимірі) простір життя звичайної людини.

Виразником відчуття порожнечі сучасної урбаністичної цивілізації, беззмістовності людського існування був Т. С. Еліот. В одному з його найкращих творів «Пісня кохання Дж. Альфреда Пруфрока» місто постає в реальних обрисах – «вечірніх напівпорожніх вулиць», «нічліжок», «харчевень у запахах несвіжих». У поемі-міфі «Безплідна земля» мотив міста є наскрізним: у першій частині місто назване «уявним, неіснуючим» – «unreal City», водночас Т. С. Еліот змальовує Лондон в конкретних, майже натуралістичних характеристиках, це місто впізнаване людиною початку XX століття.

У творчості «окопних» поетів Р. Брука, В. Овена та інших з'являються не тільки точні до натуралізму сцени фронтових баталій, а й абсолютно новий образ великого міста (В. Овен «Каліка»). У післявоєнні роки, упродовж 20–30-х років XX століття, урбаністика і надалі є серед домінуючих мотивів англійської поезії, зокрема у творчості В. Г. Одена. Прикметно, що в його поезії, як і в поезії його попередників-модерністів, мегаполісу з його вадами й руйнівними моральними впливами немає альтернативи.

Підрозділ 2.4 «Простір міста в «новій драмі» Бернарда Шоу» висвітлює Лондон як простір повсякденний, національний, геополітичний і символічний в інтелектуальній драматургії Б. Шоу. Один з провідних мотивів драматурга – поляризація лондонського життя – відповідає поляризації міських районів: Іст-енду – для бідних і Вест-енду – для багатих.

Ураховуючи естетичні погляди митця, показано, що в п'єсах «Будинки вдвця» і «Пігмаліон» він відмовляється від мелодраматичного сюжету і випробовує новий тип драми – інтелектуальної, в якій географічні маркери Лондона відіграють важливу роль підсилення соціальної проблематики. У гостро соціальній п'єсі «Майор Барбара» основні події розгортаються у двох районах Лондона, які є полюсами англійського життя географічно і на символічному рівні. Б. Шоу, показавши широку картину лондонського життя, в якій простежується модель буржуазного світу, залишає глядачеві/читачеві сформувати свій погляд на представників різних соціальних верств,

на стосунки між людьми і ті чинники, які є в них вирішальними, сформулювати свою позицію на конфлікт представлених ідей та ідеалів. У п'єсі «Кандіда» новачії також пов'язані з організацією простору, в якому відбувається дія. На театральній сцені розташований кабінет одного з центральних персонажів твору преподобного містера Морелла і подано докладний опис простору поза сценою, якого не бачать глядачі. Цей «позасценічний» урбаністичний краєвид охоплює північно-східний район міста. Чітке розшарування простору на робітничі квартали, де панує занепад і бруд, та зручний кабінет з видом на Вікторія-парк, з якого не видно лондонського «пекла», утворює додатковий смисловий вимір твору.

Підсумовано, що на поетологічному рівні урбаністичний пейзаж є контекстом конфлікту твору, слугує розкриттю й увиразненню характерів персонажів. Контраст, який не може обійти увагою реципієнт творів Б. Шоу – між тим, що говорять і як діють персонажі, і тим, що говорить про них їхній особистий простір, – акумулює дискусійність та багатомірність його п'єс, що дає змогу робити висновок про способи інтелектуалізації англійської драми.

У **третьому розділі «Поетика Лондона в англійській літературі перших десятиліть ХХ століття»** проаналізовано поетологічні особливості творів провідних англійських письменників, які створили об'ємний образ Лондона, зосередившись на його внутрішніх вимірах, а також на таких органічних якостях, як амбівалентність, плинність та відкритість міського середовища.

Однією з таких літературів, як показано в *підрозділі 3.1 «Лондон Вірджинії Вулф»*, була В. Вулф, яку віднесено до письменників, наділених топографічним мисленням.

3.1.1 «Топографія Лондона в романі В. Вулф «Місіс Деловей»». У складній конфігурації романного простору Лондон постає символом історії, центром культури та політичної влади британської нації (Вестмінстерський, Букінгемський палаци, Біг Бен). Попри топографічну обмеженість районом Вестмінстера, яка виокремлює певну елітарну, аристократичну субкультуру, Лондон В. Вулф є відкритим простором комунікації героїні роману Клариси Деловей з багатьма персонажами різного походження. Поряд з фізичним, візуальним простором, авторка вимальовує і робить центральним феноменом внутрішній, психологічний простір. В. Вулф проводить думку, що люди, які фізично є поруч – на вулиці, в магазині, у міському транспорті, на загал, у просторі безпосередньої взаємодії, – залишаються сам на сам зі своїми думками та проблемами. Досягненням письменниці можна вважати вміння крізь незначний епізод-замалювання з лондонської вулиці, або з розмови звичайних лондонців, або зі звуків вулиці відтворити сенс людського буття.

3.1.2 «Лондон у часі: функція хронозрушень у романі Вірджинії Вулф «Орlando»». Аналіз часової організації, часових ритмів, парадоксів і порушень, які є виявом літературної гри з біографічним часом, дає підстави визначити роман як металітературний твір. Новацією письменниці можна вважати те, що Лондон, поряд з центральним персонажем, виступає об'єктом біографування. Місто увиразнюється крізь часові трансформації, подібно живому організму, зростає, змінюється, ускладнюється. Тож принцип художніх хронозрушень, застосований письменницею, дає змогу передати життя міста крізь різні епохи з відповідними канонами, світоглядними уявленнями та цивілізаційними змінами, відтак створити історично цілісну та динамічну модель Лондона.

3.1.3 «Образ дому в модерністському тексті В. Вулф». У Лондонському тексті В. Вулф реалізовано ідею важливості власного простору для англійців, зафіксовану у прислів'ях «мій дім – моя фортеця», «дім – це наш куточок світу». Дім виступає одним з головних символів повсякденного життя англійців і є невід'ємною складовою частиною простору Лондона у творах письменниці. В романі «Місіс Деловой» це образ дому як центру жіночого всесвіту: Клариса виступає берегинею Дому, а репутабельність, заможність, аристократичність – відповідають її статусу господині. В романі «Орlando» авторка подає узагальнений образ дому-міста як центру стабільності життя англійця-аристократа, який оприявнює монументальність традицій, відчуття стабільності, спадковості часів. Прикметною у творі є проєкція на дім-літературний салон, що також символізує *English style of life*. У художніх репрезентаціях повсякденності певні константні ознаки Дому, що склалися впродовж багатьох століть, поєднано з новаторським, модерністським баченням письменниці: місткі образи дому, саду, міста, безліч побутових деталей та ритуалів існують у внутрішній рефлексії персонажів, витворюють потужну культурологічну характеристику міста та національного характеру.

Підрозділ 3.2 «Лондон Форда Медокса Форда» містить аналіз есеїстичного твору Ф. М. Форда «Душа Лондона», який став помітним внеском у загальноєвропейську тенденцію вивчення міста з філософських та культурно-історичних позицій. У творчій уяві митця Лондон постав у різних іпостасях – як феномен культури і як місто-лабіринт, у якому губиться самотня людина. Письменник обстоював суб'єктивістський підхід до зображення міста, оскільки, по-перше, його цікавили «людські ракурси» міста як цілісності, що розвивається поколіннями, по-друге, як він вважав, письменник повинен скеровувати зусилля на відтворення індивідуального сприйняття міського простору і подій у ньому. Як наслідок, у творі подано конкретні топоси Лондона, що уособлюють життєвий досвід – дорослішання, випробування, зустрічі, повернення. В ньому також увиразнено

узагальнений, абстрактний образ Лондона, який несе символічне значення і який не має кордонів, стін, будь-якої демаркації. За Ф. М. Фордом, лише на цьому шляху можна відтворити «душу» міста.

Один з центральних мотивів «Душі Лондона» – це модерність метрополісів, яку письменник вбачає в одночасному пришвидшенні ритму життя столиці й темпу життя людини. Зафіксувати швидкоплинність лондонського часу, «атмосферу» міста в окремих моментах буття письменникові допомагають імпресіоністичні нарративні техніки, що найкраще відповідають його естетичній позиції.

У підрозділі 3.3 «Літературні шляхи між Лондоном і Оксбриджем» показано, що творчість англійських письменників перших десятиліть ХХ століття засвідчує неподільність двох найважливіших центрів культури Великої Британії – її столиці та найдавніших університетів.

3.3.1 «Лондон і університет в англійському романі кінця ХІХ – першої половини ХХ століття». Персонажі англійської літератури часто є випускниками університету: доктора Ватсона А. Конан Дойла можна визначити як найвідомішого фікційного випускника Лондонського університету (третього найстарішого університету країни), в Оксфорді або Кембриджі навчались персонажі романів І. Во, О. Гакслі, К. Маккензі, С. Моема, М. Бірбома. Географічна своєрідність розташування найбільших і найстаріших університетів Оксфорда і Кембриджа (які В. Теккерей визначив як Оксбридж) полягає в тому, що вони, зберігаючи свою унікальність, утворюють єдиний простір з британською столицею. Не випадково в англійській літературі останніх століть простежується стійкий мотив – навчання в Оксфорді чи Кембриджі й постійні подорожі до столиці, участь в її культурному житті. Зокрема, в романі «Лиховісна вулиця» К. Маккензі проводиться думка, що Оксфорд є найромантичнішим містом для молодої людини, а спосіб життя «між Оксфордом і Лондоном» є майже ідеальним. Прикметно також, що в більшості творів у висвітленні проблем університету, освіти, Лондона як місця реалізації інтелектуального потенціалу переважають акцентовано критичні настрої і сатирична тональність.

3.3.2 «Лондонський текст у творчості Івліна Во». Як виразник модерної доби, трагічних міжвоєнних десятиліть європейської історії, Івлін Во звертається до зображення покоління молодих людей, відомого як «втрачене покоління». Самого письменника можна віднести до наступного покоління так званої «золотої молоді», під плівкою гедонізму якої приховувалась безпорадність, розгубленість, розчарування, песимізм, трагедійність буття. У романах «Занепад і руйнація» і «Мерзенна плоть» І. Во відтворює непорушний зв'язок між поняттями «Оксфордський університет» і «яскраві молоді люди», піддає нищівній критиці основні символи британської культури – Лондон як одну зі столиць світу та Оксбридж як знак вищого інтелектуального статусу.

У **висновках** підсумовано основні положення дисертації. Показано, що Лондонський текст англійської літератури першої третини ХХ століття зафіксував складний, доволі драматичний період британської культури і становлення нової техногенної модерності, а також здатність художньої літератури поглиблено ідентифікувати людину крізь простір міста. Аналіз феномену міста в кореляції з феноменом тексту увиразнив дослідницьку продуктивність текстуального дослідження міста, уможливив, по-перше, виявлення сутності урбанізму та його функцій у мистецтві Великої Британії, передусім у художній літературі, по-друге, розкриття специфічних характеристик Лондонського тексту англійської літератури у творчості його представників.

Показано, що розуміння міста як осередку соціальної діяльності та естетичного символу колективної єдності перетворює його на носія колективної пам'яті. Як текст культури, Лондонський текст з'являється разом з виникненням Лондона, його творять художня література, історичні хроніки, філософські, культурологічні, літературознавчі праці про Лондон, архітектура та мистецьке життя. Політичні і соціальні події, люди, діячі культури й політики також асоціюються з Лондонським текстом. У художній літературі Великої Британії в різні часи Лондон представлений наскрізно, однак з різною мірою інтенсивності. Одним з найбільш плідних періодів появи лондонських текстів можна вважати добу Модерн, це – романи та есеїстика ХVІІІ століття, мала проза англійського романтизму, великі й малі форми реалізму, натуралізму, естетизму середини та кінця ХІХ століття.

Доведено, що в контексті урбанізації початку ХХ століття сучасний мегаполіс стає одним з найважливіших об'єктів мистецтва. Літератори скеровують зусилля на відтворення життя великого міста в усій його повноті та протилежностях, його енергії та динаміки руху. Художня новизна в зображенні ландшафтів мегаполісів робить і читацьке сприйняття динамічним, з повсякчасним зміщенням точок зору: від ототожнення міста з негативними рисами суспільства, бачення міста як вмістилища потворності до уявлення про мегаполіс як необхідну передумову подальшого розвитку цивілізації. Отже, дослідження Лондонського тексту першої третини минулого століття доводить зв'язок модернізму і нового феномену мегаполіса. Важливо, що у творчій свідомості представників модернізму британська столиця асоціюється з її жителями, а це мільйони людей, примушує придивитись до одиничної людської особистості, оригінальності її світосприйняття та ідентичності. Звідси – популярною темою Лондонського тексту цих десятиліть стає «душа» міста, яка складається з індивідуальних внутрішніх світів.

Окреслений період Лондонського тексту характеризується появою нових видів мистецтва, зокрема фотографії та кіно, які збагачують його словесну систему вираження численними візуальними образами, надаючи

йому ще більшої динамічності та креативності. Доводиться, що Лондон витворює власний інтермедіальний простір, у якому його літературний і візуальний образи доповнюють один одного, одночасно модифікуючи Лондонський текст, транспортуючи образно-візуальні елементи в літературний текст, оновлюючи в такий спосіб художнє мовлення англійської літератури.

З'ясовано, що Лондонський текст англійської літератури перших десятиліть ХХ століття інтегровано в різні жанрові форми – поетичні, прозові і драматургічні. На зламі ХІХ–ХХ століть Лондонський поетичний текст розвивається від міської пейзажної лірики (Р. Бріджес) та естетизації урбаністичного пейзажу імпресіоністичними засобами (О. Вайлд) до модерністських експериментів з урбаністичною образністю та ідейним наголосом на ворожості великого міста людині (Т. С. Еліот), а також самотності людини «втраченого покоління» («окопні поети», В. Г. Оден). Так само топос Лондона формує свій драматургічний текст, найяскравіше репрезентований у творчості Б. Шоу, який, на відміну від метафоричного образу Лондона англійської поезії, витворює метонімічний образ сучасного мегаполіса, поєднуючи тему міста з актуальними соціокультурними змінами. Функція міського простору в п'єсах-дискусіях драматурга ускладнюється: наголошуючи на тому, що зазвичай навколишнє середовище слугує маркером класифікації людських типів, він увиразнює умовність такої характеристики.

Дослідження численних образів Лондона у творчості англійських прозаїків перших десятиліть ХХ століття – В. Вулф, Ф. М. Форда, О. Гакслі, Дж. Голсворсі, Г. Велса, І. Во – підтверджують, що мегаполіс є одним з центральних образів-символів англійського роману.

Особливо новаторським постає образ Лондона як мегаполіса в модерністському романі, в якому зафіксовано і матеріально-фізичний, і духовний образ міста, що виникав у свідомості персонажів у процесі їхнього життя в місті. У Лондонському тексті В. Вулф, Ф. М. Форда та інших письменників увиразнено цивілізаційні, культурно-символічні і навіть соціальні шари міста, але найвагомішим відкриттям модернізму стало місто, відтворене у свідомості пересічного лондонця. Образи британської столиці в їхній творчості є динамічними та суперечливими, але, з іншого боку, модерністські твори переконують, що мегаполіс є органічним середовищем для їхніх літературних персонажів. Один з найважливіших мотивів роману – становлення молодого людини, який часто пов'язаний одночасно з Лондоном та академічними Оксфордом або Кембриджем. У романах багатьох письменників (І. Во, К. Маккензі) простір Лондонського тексту доповнено зображенням університетських локацій персонажів, що підтверджує відкритість Лондонського тексту у вимірі внутрішньої культурної єдності країни.

Модерністський «міський» роман відкриває шлях та дає орієнтири для подальшого засвоєння образів міста літературою постмодернізму. Як-

що в літературі початку ХХ століття місто подано крізь індивідуальну свідомість, тобто воно виступає феноменом індивідуального сприйняття, то в літературі постмодернізму місто набуває нових вимірів. Митці кінця ХХ – початку ХХІ століття, передусім П. Акройд, пропускають образність мегаполіса крізь нові культурні теорії, «велику» історію і застосовують такі художні засоби, як літературна гра та іронія, комбінуючи різні теми і жанри, звертаючи увагу на явища маргінальні та випадкові. Можна також стверджувати, що в модерністському романі постмодерністи черпають такі риси, як репортажність та фрагментарність, що дає змогу зафіксувати живий характер великого міста, моменти його буття в непослідовності та в спонтанних виявах, комунікативність його простору і своєрідну настроєвість.

З такого погляду, Лондонський текст англійської літератури перших десятиліть ХХ століття створив для наступних поколінь літераторів просторовий образ, який здатний до заповнення та розростання, зафіксував історичну пам'ять свого покоління, увиразнив потенціал і простору, і часу, націлений у майбутнє.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Основні публікації:

1. Поронюк О. Функція хронозрушень у романі В. Вулф «Орlando» / О. Поронюк // Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка. Сер. : іноземні мови / [гол. ред. д. ф. н., проф. Р. С. Помірко]. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – Вип. XX, ч. 2. – С. 74–81.

2. Поронюк О. Англійський побут у модерністському тексті (на прикладі романів В. Вулф) / О. Поронюк // Актуальні проблеми слов'янської філології. Сер. : лінгвістика і літературознавство : міжвуз. зб. наук. ст. / [гол. ред. В. А. Зарва]. – Бердянськ : БДПУ, 2012. – Вип. XXVI, ч. 3. – С. 14–20.

3. Поронюк О. Урбаністичні мотиви в англійській поезії кінця ХІХ – початку ХХ століття / О. Поронюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. : літературознавство / [гол. ред. д. ф. н., проф. М. П. Ткачук]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – Вип. 37. – С. 352–363.

4. Поронюк О. Лондон в англійському інтермедійному просторі початку ХХ століття / О. Поронюк // Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка. Сер. : іноземна філологія : укр. наук. зб. / [гол. ред. д. ф. н., проф. А. Й. Паславська]. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – Вип. 126, ч. 2. – С. 56–62.

5. Поронюк О. Англійська провінція в міському тексті Арнольда Беннета / О. Поронюк // Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка. Сер. : іноземні мови / [гол. ред. д. ф. н., проф. Р. С. Помірко]. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2016. – Вип. XXIII. – С. 189–195.

6. Poroniuk O. London Text of the English Literature: Genesis and History / Olha Poroniuk // Spheres of Culture. – Lublin : Branch of Ukrainian Studies of Maria Curie-Sklodovska University in Lublin, 2016. – Vol. XIII. – P. 232–239.

Додаткові публікації:

1. Poroniuk O. London and University in English Novel of the First Half of the XXth Century / Olga Poroniuk // Rozwój szkolnictwa wyższego narzędziem marketingu miasta / Wydawnictwo Monograficzne ; [Chairman of the Press Editorial Board dr. inż. arch. Cezary Wawrzyniak]. – Katowice : Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2015. – S. 119–124.

АНОТАЦІЯ

Павлова О. Б. Лондонський текст англійської літератури першої третини ХХ століття. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.04 – література зарубіжних країн. – Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, Миколаїв, 2017.

Дисертація є першим у вітчизняному літературознавстві системним дослідженням Лондонського тексту англійської літератури першої третини ХХ століття. Показано, що в період значних цивілізаційних змін початку ХХ століття Лондонський текст, представлений у творчості Дж. Голсворсі, Б. Шоу, Ф. М. Форда, В. Вулф та інших письменників, увиразнює становлення феномену мегаполіса і містить складні динамічні образи Лондона як просторової моделі людського життя.

У роботі здійснено реконструкцію Лондонського тексту англійської літератури, проаналізовано нові урбаністичні мотиви і функції, основні поетикальні стратегії, передусім суб'єктивізацію лондонського хронотопу. Доводиться, що Лондон витворює власний інтермедіальний простір, у якому літературний і візуальний образи доповнюють один одного, модифікуючи Лондонський текст, оновлюючи в такий спосіб художнє мовлення англійської літератури.

Ключові слова: Лондон, текст, сучасність, місто, модернізм, ХХ століття, простір, Дж. Голсворсі, Б. Шоу, В. Вулф, Ф. М. Форд.

АННОТАЦИЯ

Павлова О. Б. Лондонский текст английской литературы первой трети XX столетия. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.04 – литература зарубежных стран. – Черноморский национальный университет им. Петра Могилы, Николаев, 2017.

Диссертация является первым в отечественном литературоведении системным исследованием Лондонского текста английской литературы первой трети XX столетия. Показано, что в период значительных цивилизационных изменений начала XX века Лондонский текст, представленный в творчестве Дж. Голсуорси, Б. Шоу, Ф. М. Форда, В. Вулф и других писателей, акцентирует становление феномена мегаполиса и содержит сложные динамические образы Лондона как пространственной модели человеческой жизни.

В работе осуществлена реконструкция Лондонского текста английской литературы, проанализированы новые урбанистические мотивы, функции и основные поетикальные стратегии, прежде всего субъективизация лондонского хронотопа. Доказывается, что Лондон создает собственное интермедиальное пространство, в котором литературный и визуальный образы дополняют друг друга, модифицируя Лондонский текст, обновляя таким образом художественный язык английской литературы.

Ключевые слова: Лондон, текст, современность, город, модернизм, XX век, пространство, Дж. Голсуорси, Б. Шоу, В. Вулф, Ф. М. Форд.

SUMMARY

Pavlova O. B. London Text of the English Literature of the First Three Decades of the 20th Century. – On rights of a manuscript.

Thesis for a scholarly Candidate Degree in Philology: specialty 10.01.04 – Literature of Foreign Countries. – Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, 2017.

The thesis is the first systematic study of London text of the English literature of the first decades of the twentieth century in Ukrainian Literary Studies. Correlation of the phenomenon of the city and the phenomenon of the text makes the textual study of the city in literature more productive, and gives way to identifying the nature of urbanism and its functions in the British fiction, as well as to disclosing the specific characteristics of London text in the works of its British representatives. It is shown that in the period of significant civilizational changes at the beginning of the twentieth century, the London text presented in the works of J. Galsworthy, B. Shaw, F. M. Ford, V. Woolf and

other writers, accentuates the emergence of the phenomenon of a metropolis and contains the complex dynamic images of London as a spatial model of human life. It is also found that London creates its own intermedial space in which the literary and visual images complement each other, modifying the London text, thus updating the artistic language of English literature.

New urban motifs, functions and basic poetical strategies, the subjectivization of the London chronotope, above all, have been analyzed within London text of the English literature of the period. It is elucidated that London text of English literature of the first decades of the twentieth century is integrated into various genre forms – poetry, prose and drama. At the turn of the nineteenth and twentieth centuries, London poetic text had been developing from the urban landscape lyrics (R. S. Bridges) and the impressionist anesthetization of urban landscape (O. Wilde) to modernist experiments with urban imagery and emphasis on hostility of a big city toward a person (T. S. Eliot) as well as loneliness of men who belonged to “the lost generation” («the Trench poets», V. H. Auden). London creates a dramatic text, most vividly represented in the works of B. Shaw. In his playwriting metonymical images of London actualize current socio-cultural problematics, first of all, social issues. Taking into account that London is a key motif of the early 20th century London prose text, the relationship of modernism and a new phenomenon of the metropolis is emphasized. In the modernist prose the city is presented through individual consciousness. The narrative techniques of fragmentation and temporal distortions allow fixing the living character of the great city, moments of human life in its inconsistency and spontaneous manifestations, specificity of its communicative space and original atmosphere.

Thus, London text of the English literature of the first decades of the twentieth century creates a monumental spatial image of London in which a recorded cultural memory of that generation is combined with a perspective of filling and proliferating, being aimed at the future.

Key words: London, text, modernity, city, modernism, 20th century, space, J. Galsworthy, B. Shaw, V. Woolf, F. M. Ford.

Підписано до друку 3.05.2017 р.
Формат 60×84/16.
Папір друкарський. Ум. друк. арк. 0,9.
Зам. № 211. Наклад 100 пр.

Видавництво «ПАІС»
Реєстраційне свідоцтво ДК № 3173 від 23 квітня 2008 р.
вул. Гребінки 5, оф. 1, м. Львів, 79007
тел.: (032) 225-60-14, (032) 261-24-15
e-mail: pais@mail.lviv.ua; <http://www.pais.com.ua>